

Сада када се чини да се рат у Грузији ближи завршетку, Запад прво мора да се постара да прекид ватре заиста ступи на снагу, да обезбеди опстанак Грузије и помогне при реконструкцији земље.

Сада је, такође, прави тренутак да НАТО размотри како је дозволио да ова мала земља буде пољуљана и да се постигне договор о начину израчунавања са насилним понашањем Русије. За ово је потребно мало историјске перспективе, а то је тешко с обзиром на већ заузете ставове, позирања и потребу за самооправдавањем који преовлађују у нашој јавној дискусији. Ставови и позе су заиста суштински елемент сваке политике у демократским земљама, али они нису замена за политику.

Све је врло једноставно – грузијски председник Михаил Сакашвили се коцкао и изгубио. Без обзира на сталне провокације с руске стране и лични презир Владимира Путина према њему, чини се да је Сакашвили помислио да може на брзину да поврати јужну Осетију, или, да ће, уколико упадне у невољу, САД и НАТО послати своје трупе да му помогну. Оваква погрешна процена испоставила се катастрофалном по његову земљу. То ипак није оправдање за неодмерен руски одговор који је имао задатак да покаже да је Русија регионална сила, као што је и врхунска лудост да малена Грузија константно провоцира, а потом и директно зарати са Русијом без праве подршке. Невероватно је да смо дозволили да се ова опасна ситуација кува толико дуго и да се нисмо побринули да постоји фактор који би ограничавао Сакашвилија, с обзиром да смо с њим имали посла претходне четири године.

У циљу разрешења новонастале кризе са Русијом морамо (коначно) да признамо да је митски свет 1990-их завршен – као и да престанемо да верујемо да САД и НАТО могу да натерају „руско море“ да се повуче када дође до Кавказа или централне Азије.

Вера у исправност деловања је у овом случају почела са идејом униполарног тренутка: да смо ми тако свемоћни, пошто смо растурили Совјетски Савез, да можемо да радимо шта хоћемо, кад хоћемо, уз примену двоструких стандарда. Мислимо да имамо бесплатну дозволу да уђемо на било који терен који пожелимо зато што смо моралисти и демократе – али тешко оном ко се усуди да помогне Кастру. Тај осећај неограничене моћи увећан је када су САД поразиле моћног Слободана Милошевића – без копнених трупа и без губитка једног јединог војника у ваздушној кампањи, коју је аутор овог текста здушно подржавао.

Али, најопаснији концепт је када помислите да је време стало, а историја вас прогласила победницима. Неконтролисана експанзија НАТО-а у деведесетим – често уз кршење обећања датих Русији – била је главна манифестација преовлађујућег расположења. Приморали смо несрећне Русе, који су се још мучили да обнове своју државу, да пристану на нешто што је за њих било још веће понижење. Али, они су то преболели, а

проширење НАТО-а у руско двориште показало се као далекосежни стратешки потез – или смо бар тако мислили.

Бес Русије је додатно продубљен одлуком Бушове администрације да постави анти-ракетну одбрану у Чешкој и Пољској, уз оштро противљење Русије, као и нашим ангажманом на обезбеђивању независности Косова. Да ствар буде гора, прогласили смо Грузију нашим савезником, и пружили помоћ у обуци њене војске уз обећање да ће постати члан НАТО-а, што је све директан прст у око Путину. Он није подносио Сакашвилија управо због блиских веза са Западом, напора да од Грузије направи антируски бастион, као и жеље да му земља уђе у НАТО. Игнорисање Руса је сасвим на месту, уколико можете да испуните своје обавезе, колико год имплицитне оне биле. Али, ми у томе нисмо успели. Овде се не ради о утврђивању моралне једнакости - већ једноставно о томе да су и опрез и разумевање неопходни у процени онога што се реално може урадити када дође до промене околности.

Сакашвили је преценио своје могућности, али исто је учинио и Запад. И нико из садашње, нити из претходних америчких администрација није спреман то да призна. И заиста, ове две сепаратистичке регије су углавном биле изгубљене 1993. године – када је Грузија пристала да дозволи руским „мировњацима“ да уђу на њену територију. Само што се никоме није дало да се тиме отворено позабави – Тбилисију је фиктивно примирје било лакше да свари. У међувремену је Русија – највећа подршка одметнутим покрајинама – ојачала и окуражила се. Чак и ако се руске трупе повуку са грузијске територије, неће се одрећи својих војних позиција у Абхазији и Јужној Осетији. Оно што је било прећутно савезништво између две регије и Русије, сада је постало отворено. Абхазија и Јужна Осетија су за Тбилиси изгубљене.

Русија је у Јужној Осетији и Абхазији одмакла далеко од „одбране својих грађана“. Разбили су нос Сакашвилију и приказали га дивљачним, без обзира на страшну слику коју су и сами приказали свету. Москва се нада да га је подрила политички и да је показала другим бившим совјетским државама централне Азије – које будно мотре на ситуацију – да се руски медвед пробудио из зимског сна.

Неће бити нимало лак задатак наћи озбиљан одговор Запада на насилно понашање Русије, а у исто време пронаћи основу за наставак односа Русије и Запада. Шта урадити поводом грузијског захтева за чланством у НАТО-у? Или украјинског? Разумљиво, можемо претпоставити да Русија није у стању да блокира жељу било које земље за чланством у НАТО-у. Нажалост, наша реторика више нужно не спутава Русе на њиховом терену. Овај посао нимало не олакшава грозничаву председничка изборна битка у којој ће актери највероватније покушати да добију поене управо на овом питању.

Мортон Абрамовиц је бивши председник Карнегијеве фондације за међународни мир и виши сарадник фондације The Centuru.
(12.08.2008. The National Interest)